

SOMA REHBERLİK VE ARAŞTIRMA MERKEZİ

**ORTAOKULLARDA EĞİTİM GÖREN, FARKLI YETENEK
DÜZEYİNE SAHİP ÖĞRENCİLERİN AKADEMİK BAŐARILARI
İLE ALGILADIKLARI ANNE-BABA TUTUMLARI VE BENLİK
SAYGISI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ**

SOMA, 2024

İÇİNDEKİLER

BİRİNCİ BÖLÜM	2
1. Giriş	2
1.1. Problem Durumu	4
1.2. Araştırmanın Amacı	4
1.3. Araştırmanın Önemi.....	Error! Bookmark not defined.
1.4. Varsayımlar	4
1.5. Sınırlılıklar	5
İKİNCİ BÖLÜM	5
2. Yöntem	5
2.1. Araştırma Deseni	5
2.2. Evren ve Örneklem	5
2.3. Veri Toplama Araçları	6
2.4. Verilerin Toplanması	6
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	6
3. Bulgular, Sonuç ve Öneriler	6
3.1 Bulgular	6
3.2 Sonuç ve Öneriler	12
KAYNAKÇA	14

BİRİNCİ BÖLÜM

1. Giriş

Çocukların gelişim sürecine, sahip oldukları aile yapısının ve anne-baba tutumlarının büyük bir etkisi vardır. Çocukların ilişki kurduğu ilk kişiler anne, baba ve kardeşlerdir. Çocuklar zihinsel, bedensel, sosyal alanlardaki ilk beceri ve kazanımlarını aile ortamında anne ve babası ile öğrenirler. Merak edilen tüm sorular ilk önce anne-babaya sorulur. Yapılan ilk hatalar anne-baba tarafından fark edilir ve doğrusu gösterilir. Çocuklar aile ortamında birçok faaliyette bulunur ve anne babasından gelen tepkilere göre tutum ve davranışlarını gözden geçirir, düzenler ve şekillendirir. Aile, temel toplumsal birim olup tarih boyunca köklü değişimler geçirmekle birlikte varlığını sürdüren bir yapıdır. Aile, topluma hazırlanma sürecinin cereyan ettiği, anne-babalar ve çocukların arasında belli bir ölçüde içten, sıcak, güven verici ilişkilerin kurulduğu, yine içinde bulunulan toplumsal düzene göre tutum ve davranışların şekillendiği toplumsal bir kurumdur (Ozankaya, 1999: 357). Aydın, ailenin çocukların kişilik gelişimi üzerinde çok fazla etkisi olduğunu ifade etmekte ve çocuklarda görülen birçok bozukluğa, çocuk ile ailesi arasında yaşananların sebep olduğunu bulgulandığını belirtmektedir (Aydın, 1997: 139). Bununla birlikte başka araştırmacılar da aile ilişkilerinin ve anne-baba tutumlarının çocukların kişilik gelişiminde etkili olduğunu ifade etmektedirler. Yıldız ve Bıçakçı (2004)'ya göre, aile, çocuğun sosyalleşmesinde ve kişiliğinin gelişiminde etkili olan en önemli ve en temel birimdir. Anne babanın, çocuk yetiştirme yöntemleri, öğretme şekilleri, benimsettikleri değerler ve tutumlar, seçtikleri ödül ve cezalar, çocukların farklı kişilikler geliştirmesine neden olmaktadır. Bu bilgilerden hareketle, aile ortamının ve anne baba tutumlarının çocukların gelişim sürecinde birçok açıdan çok önemli bir yere sahip olduğunu söyleyebiliriz. Çocukların farklı kişilik özellikleri geliştirmesinde, farklı tutum ve davranışlara sahip olmasında anne-baba tutumlarının önemli düzeyde etkisi bulunmaktadır.

Tutum kavramını Thurstone (1931), “psikolojik bir objeye yönelen olumlu veya olumsuz bir yoğunluk sıralaması ve derecelenmesi” şeklinde tanımlanmıştır. Baumrind, çocuk yetiştirme sürecinde anne-babaların sergilediği tutum ve davranışlar ile kullandıkları yöntemleri “anne-baba tutumları” olarak adlandırmıştır (Akt: Sümer ve Güngör, 1999: 35-38). Anne-baba tutumlarının tanımlanmasında ve gruplanmasında literatürde farklılıklar görülmektedir.

Anne baba tutumlarını ele alan araştırmacılar birbirlerinden farklı grupta ve adlandırma yöntemleri kullanmışlardır. Jensen, anne-baba tutumlarını grupta sevgi gösterme boyutuna göre yüksek ve düşük olmak üzere iki başlık altında ele almıştır. Düşük sevgi desteği gösteren anne-baba tutumlarını; ihmal eden, katı kontrollü, endişeli-sinirli ve aşırı otoriter anne-babalar şeklinde gruptaştır. Yüksek sevgi desteği gösteren anne-baba tutumlarını ise; aşrı koruyucu, toleranslı, demokratik, kuralcı anne babalar şeklinde ifade etmektedir.

Anne-babaların çocukları ile olan ilişkileri ve çocuk yetiştirme tutumları toplumdaki aileler arasında da farklılıklar gösterebilir. Dünyada ne kadar çok anne-baba varsa, o kadar çok çocuk yetiştirme biçimi vardır .Anne-babaların çocuk yetiştirme biçimleri, gösterdiği tutum ve davranışlar çocukların gelişimlerini çok yönlü olarak etkilemektedir. Anne-babanın çocukla kurduğu iletişim şekli, çocuğa verdiği tepkiler çocuğun, kendisi ile barışık olmasında, kendisini mutlu hissedip çevresiyle olumlu ilişkiler kurmasında, özgüven geliştirmesinde, kendisini beğenmesinde, yeteneklerini fark etmesinde ve buna benzer kazanımlar elde etmesinde önemli bir yer tutmaktadır.

Çalışmamızda, ortaokullarda eğitim gören farklı yetenek düzeyine sahip öğrencilerinin akademik başarı ile algıladıkları anne-baba tutumları ve benlik saygısı ilişkisi incelenmektedir.

Anne-baba tutumları ve benlik saygılarını , çocukların gelişim sürecinde birçok özelliğini etkilediği gibi, çocukların ve öğrenilmiş çaresizlik yaşantılarını da etkilediği düşünülmektedir. Bireyin kendisini nasıl algıladığı ile olmak istediği benliği arasındaki fark, o bireyin özsaygı düzeyini verir (Pişkin, 1999: 95). Korkmaz'a göre ise benlik saygısı, kişinin kendini tüm yönleriyle benimsemesi, kendine değer vermesi, kendine güven ve saygı duymasıdır. Benlik saygısı kişinin kendisi hakkında ve sürekliliği olan bir değerlendirmedir. Böyle bir değerlendirme; bireyin kendisini değerli hissetmesi, yeteneklerini ortaya koyabilme, toplum içinde beğenilir olma ve kabul görme, kendi bedensel özelliklerini kabul ve benimseme gibi kişinin kendisi için onayladığı ya da onaylamadığı özellikleri ile ilgili olup, onun kendi değeri hakkındaki yargısını göstermektedir (Korkmaz, 1996: 2).

1.1. Problem Durumu

Aile yapısı ve anne-baba tutumları çocukların gelişimi üzerinde çok boyutlu bir etkiye sahiptir. Bu etki, ailenin çocuğun ilk yaşantısını ve öğrenmelerini gerçekleştirdiği bir yer olması nedeniyle doğal bir durumdur. Bu nedenle, anne-baba tutumları çocukların gelişimi üzerinde belirleyici bir faktör olarak kaşımıza çıkmaktadır. Çocukların kişilik gelişiminde hangi ebeveyn tutumlarının nasıl bir etki oluşturduğunun belirlenmesi, çocuklarda oluşan istenmedik tutum ve davranışların tespit edilmesinde ve giderilmesinde çok önemli bir noktayı oluşturmaktadır. Çocuklarda olumsuz anne-baba tutumlarının etkisi ile oluşabilecek ve gelişebilecek istenmedik tutum ve davranışlardan bazıları da düşük benlik saygısı ve akademik başarısızlık durumudur. Bu nedendir ki bu araştırmanın problemi; **“Ortaokullarda eğitim gören farklı yetenek düzeyine sahip öğrencilerinin akademik başarı ile algıladıkları anne-baba tutumları ve benlik saygısı düzeyleri arasında bir ilişki var mıdır?”** şeklinde ifade edilebilir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın genel amacı ortaokullarda eğitim gören farklı yetenek düzeyine sahip öğrencilerin algıladıkları anne-baba tutumlarının ,benlik saygısının akademik başarı ile ilişkisini incelemektir. Bu kapsamda Soma Bilim ve Sanat Merkezi,Ayşe TEMİZEL Ortaokulu, Yunus Emre İmam Hatip Ortaokulu ve Canlar Ortaokul’ unda eğitim alan ortaokul öğrencilerinden toplanan veriler cinsiyet, sınıf, düzeyi ,kardeş sayısı, ailede çocuk sıralaması ,algılanan gelir durumu ,anne ve babanın mesleği ve anne ve babanın eğitim durumu gibi değişkenler açısından incelenmiştir

1.3. Varsayımlar

Araştırmanın varsayımları şunlardır:

1. Araştırmanın örneklemini oluşturan öğrenciler, Anne Baba Tutum Ölçeği, kendine Saygı Ölçeği ve Kişisel Bilgi Formu’nu içtenlikle yanıtlamışlardır.
2. Araştırma kapsamında kullanılan ölçekler geçerli ve güvenilirlerdir.
3. Araştırma evreninden seçilen çalışma grubunun, evreni temsil edebilecek yeterlikte olduğu varsayılmıştır.
4. Araştırmada kullanılan istatistiksel teknikler, bu araştırmanın değişken türleri ve yapılacak analizler için amaçlara uygundur.

1.4. Sınırlılıklar

Araştırmanın sınırlılıkları şunlardır:

1. Bu araştırma, Manisa Soma ilçesinde yer alan, Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı olan ortaokullarda, 2023 - 2024 eğitim öğretim yılında 5. 6. 7. Ve 8. sınıflara devam eden ve araştırma örneklemini oluşturan öğrencilerle sınırlıdır.

2. Araştırma sonrasında elde edilecek bulgular öğrencilerin anket sorularına verdikleri cevaplar ile sınırlıdır.

3. Bu çalışmada, Anne-baba tutumları "Anne Baba Tutumları Ölçeği"nin, benlik saygısı düzeyi "Kendine Saygı Ölçeği"nin, ölçtüğü niteliklerle sınırlıdır.

İKİNCİ BÖLÜM

2. Yöntem

Araştırmanın ikinci bölümünde araştırmanın yöntemi ile ilgili detaylar açıklanacaktır. Öncelikle araştırma deseni ve evren/örneklem bilgileri belirtilecektir. Sonra veri toplama araçları ile verilerin toplanması ve çözümlenmesi süreçleri detaylandırılacaktır.

2.1. Araştırma Deseni

Bu çalışmada ortaokullarda eğitim gören farklı yetenek düzeyine sahip öğrencilerin algıladıkları anne-baba tutumlarının ,benlik saygısının akademik başarı üzerindeki etkisini belirlemek amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda çalışmada, nitel araştırma yöntemlerinden anket yoluyla bilgi toplama amaçlanmıştır. Anket, sistematik bir veri toplama yöntemi olup, veriler önceden belirlenmiş kişilere bir dizi soru sorarak elde edilir. Anket yöntemi ile farklı türlerde veri toplamak mümkündür. Araştırma kapsamında detaylı ve çok boyutlu nitel bilgi elde edinmek amacıyla yapılandırılmış anket kullanılmıştır.

2.2. Evren ve Örneklem

Bu çalışmada çalışma grubu, Manisa ili Soma ilçesinde bulunan Soma Bilim Ve Sanat Merkezi, Yunus Emre İmam Hatip Ortaokulu ,Canlar Ortaokulu ve Ayşe TEMİZEL Ortaokulu öğrencilerinden maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemiyle oluşturulmuş, her okul türünden toplam 329 ortaokul öğrencisinden oluşmaktadır. Bu

yöntemin seçilmesindeki amaç örneklemin küçük bir şekilde oluşturulması ve evren içerisinde yer alan ortaokul öğrencilerini yansıtmasıdır.

2.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada verileri elde etmek için, öğrencilerin algılanan anne-baba tutumlarını ölçmek için “Anne Baba Tutumları Ölçeği”, benlik saygısı düzeyini ölçmek için “Kendine Saygı Ölçeği” kullanılmıştır. Öğrencilerin demografik özellikleri hakkında bilgi toplamak amacıyla da “Kişisel Bilgi Formu” kullanılmıştır.

2.4. Verilerin Toplanması

Araştırmanın verileri toplama aşamasında belirlenmiş olan okulların öğrencilerine gerekli yerlerden izin alınarak belirtilen okullara gidilmiştir. Öğrenciler ölçekleri doldurmadan önce ölçeğe katılan öğrencilere çalışmanın amacı, içeriği, gizlilik konusu ve nasıl olacağı konuları hakkında kısa bilgiler verilmiştir. Ölçekleri doldururken belirtilen bilgiler kapsamında içtenlikle kendilerini yansıtan seçenekleri işaretlemesinin çalışmanın amacı için önemli olduğu da belirtilerek anketlerin doldurulması sağlanmıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. Bulgular, Sonuç ve Öneriler

Araştırmanın bu bölümünde araştırmaya ilişkin bulgular, bulgular sonucunda elde edilen sonuçlar ve öneriler bulunmaktadır. Bu araştırma, ortaokul öğrencilerinin algıladıkları anne-baba tutumları (demokratik, otoriter, koruyucu/istekli) ile benlik saygısını belirlemeye yönelik, ilişkisel tarama modelinde betimsel bir çalışmadır. Betimsel çalışmalar, mevcut durumu olduğu şekilde incelemeyi amaçlayan araştırma modelidir.

3.1 Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde belirlenen okullarda öğrencilere uygulanan anket sonuçları incelenmiş olup, araştırma sonuçlarına ilişkin bulgulara yer verilmiştir. Araştırmaya toplamda 329 öğrenci katılmış olup, 176 erkek 153 kızdan oluşmaktadır. Öğrencilerin okullara ilişkin dağılımlarına bakıldığında 77 öğrenci Ayşe TEMİZEL Ortaokulundan, 65 öğrenci Soma Bilim ve Sanat Merkezinden, 85 öğrenci Canlar Ortaokulundan, 102 öğrenci de Yunus Emre İmam Hatip Ortaokulundan katılım sağlamışlardır.

Aşağıda araştırma ile ilgili betimsel değerlerin (cinsiyet, okul türü, sınıf, anne-baba sosyoekonomik durumu, anne-babanın eğitim düzeyi, anne-babanın çalışma durumu, kardeş sayısı, doğum sırası) frekanslarına yer verilmiştir.

Tablo 3.1. Cinsiyet Değişkeni için Frekans ve Yüzde Değerleri

Cinsiyet	N	%
Kız	153	46,5
Erkek	176	53,49
Toplam	329	100,0

Tablo 3.1.'de görüldüğü üzere örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin, 153'ü (%46.5) kız, 176'sı (%53.49) erkektir.

Tablo 3.2. Yetenek Türüne Göre Okul Türü Değişkeni için Frekans ve Yüzde Değerleri

Okul Türü	N	%
Bilsem	65	19,75
Devlet Okulu	264	80,24
Toplam	329	100,0

Tablo 3.2.'de görüldüğü üzere örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin, 65'i (%19.75) bilsem okulunda, 264'ü (%80,24) özel okulda öğrenim görmektedir.

Tablo 3.3. Sınıf Değişkeni için Frekans ve Yüzde Değerleri

Sınıf	N	%
5.Sınıf	85	25,83
6.Sınıf	79	24,01
7.Sınıf	96	29,17
8.Sınıf	69	20,97
Toplam	329	100,0

Tablo 3.3.'te görüldüğü üzere örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin, 85'i (%25.83) 5. Sınıf, 79'u (%24.01) 6. Sınıf, 96'sı (%29.17) 7. Sınıf, 69'u (%20.97) 8. Sınıf düzeyinde öğrenim görmektedir.

Tablo 3.4. Anne Eğitim Durumu Değişkeni için Frekans ve Yüzde Değerleri

Anne Eğitim Durumu	N	%
İlkokul ve altı		
Ortaokul		
Lise		
Üniversite		
Toplam	329	100,0

Tablo 3.4'te görüldüğü üzere örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin, 282'sinin (%49.4) annesi ilkokul ve daha altında eğitim durumuna sahip, 115'inin (%20.1) annesi ortaokul mezunu, 94'ünün (%16.5) annesi lise mezunu, 80'inin (%14.0) annesi üniversite ve üstü öğrenim durumuna sahiptir.

Tablo 3.5. Anne Eğitim Durumu Değişkeni için Frekans ve Yüzde Değerleri

Baba Eğitim Durumu	N	%
İlkokul ve altı		49,5
Ortaokul		
Lise		
Üniversite		
Toplam	329	100,0

Tablo 3.5.'te görüldüğü üzere örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin, 282'sinin (%49.4) annesi ilkokul ve daha altında eğitim durumuna sahip, 115'inin (%20.1) annesi ortaokul mezunu, 94'ünün (%16.5) annesi lise mezunu, 80'inin (%14.0) annesi üniversite ve üstü öğrenim durumuna sahiptir.

Tablo 3.6. Annenin Çalışma Durumu Değişkeni için Frekans ve Yüzde Değerleri

Annenin Çalışma Durumu	N	%
Çalışıyor		
Çalışmıyor		
Emekli		
Toplam	329	100,0

Tablo34.6.'de görüldüğü üzere örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin, 158'inin (%27.7) annesi çalışıyor, 397'sinin (%69.5) annesi çalışmıyor, 16'sının (%2.8) ise annesi emeklidir.

Tablo 3.7. Babanın Çalışma Durumu Değişkeni için Frekans ve Yüzde Değerleri

Babanın Çalışma Durumu	N	%
Çalışıyor		
Çalışmıyor		
Emekli		
Toplam	329	100,0

Tablo 3.7.'de görüldüğü üzere örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin, 158'inin (%27.7) annesi çalışıyor, 397'sinin (%69.5) annesi çalışmıyor, 16'sının (%2.8) ise annesi emeklidir.

Tablo 3.8. Kardeş Sayısı Değişkeni için Frekans ve Yüzde Değerleri

Kardeş Sayısı	N	%
Tek Çocuk		
İki Çocuk		
Üçten Fazla		
Toplam	329	100,0

Tablo 3.8.'da görüldüğü üzere örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin, 130'u (%22.8) tek çocuk, 204'ü (%35.7) iki kardeş, 237'si (%41.5) üç ve daha fazla kardeştir.

Tablo 3.9. Doğum Sırası Değişkeni için Frekans ve Yüzde Değerleri

Doğum Sırası	N	%
Tek Çocuk		
İlk Çocuk		
Ortanca Çocuk		

Son Çocuk		
Toplam	329	100,0

Tablo 3.9.'da görüldüğü üzere öğrencilerin, 130'u (%22.8) tek çocuk, 167'si (%29.2) ilk çocuk, 182'si (%31.8) son çocuk, 92'si (%16.1) ortanca çocuktur.

Ortaokul Öğrencilerinin Algıladıkları Anne-Baba Tutumları İle Benlik Saygısı Ve Akademik Düzeyleri Arasındaki İlişki

Aşağıda örnekleme oluşturan ortaokul öğrencilerinin algıladıkları anne-baba tutumları ile benlik saygısı ve akademik düzeyleri arasındaki ilişki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 3.10. Ortaokul Öğrencilerinin Algıladıkları Anne-Baba Tutumları Ölçeği Puanları İle Kendine Saygı Ölçeği ve Akademik Başarı Puanları Arasındaki İlişkilere Ait Bulgular

Faktör	Demokratik Aile Tutumu	Koruyucu Aile Tutumu	Otoriter Aile Tutumu	Benlik Saygısı	Akademik Başarı
Demokratik Aile Tutumu	-				
Koruyucu Aile Tutumu	r= -.049 p= .245 n= 329	-			
Otoriter Aile Tutumu	r= -.415* p= .000 n= 329	r= .550* p= .000 n= 329	-		
Benlik Saygısı	r= .427* p= .000 n= 329	r= .178* p= .000 n= 329	r= .313* p= .000 n= 329	-	
Akademik Başarı	r= .311* p= .000 n= 329	r= .161* p= .000 n= 329	r= .274* p= .000 n= 329	r= .429* p= .000 n= 329	-

Ortalama	52.27	38.58	19.59	79.12	20.16
Standart Sapma	7.01	8.00	6.05	12.23	4.88

* $p < .01$

Tablo 3.10.'e göre ortaokul öğrencilerinin algıladıkları demokratik anne-baba tutumu puanları ile koruyucu anne-baba tutumu puanları arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Öğrencilerin algıladıkları demokratik anne-baba tutumu düzeyleri ile otoriter anne-baba tutumu düzeyleri arasında ise negatif yönde anlamlı ilişki ($r = -.415$; $p < .01$)

Tablo 3.10.'de görüldüğü gibi, ortaokul öğrencilerinin benlik saygısı düzeyleri ile; algıladıkları demokratik anne-baba tutumu düzeyleri arasında pozitif yönde anlamlı ilişki ($r = .427$; $p < .01$) bulunurken, koruyucu anne-baba tutumu ($r = -.178$; $p < .01$) ve otoriter anne-baba tutumu ($r = .427$; $p < .01$) düzeyleri ile ise negatif yönde anlamlı ilişkiler bulunmuştur.

Tablo 3.10.'de görüldüğü gibi, ortaokul öğrencilerinin akademik başarı düzeyleri ile; algıladıkları demokratik anne-baba tutumu düzeyleri arasında pozitif yönde anlamlı ilişki ($r = .311$; $p < .01$) bulunurken, koruyucu anne-baba tutumu ($r = -.161$; $p < .01$) ve otoriter anne-baba tutumu ($r = .274$; $p < .01$) düzeyleri ile ise pozitif yönde anlamlı ilişkiler bulunmuştur.

Diğer yandan öğrencilerin benlik saygısı ile akademik başarı arasında pozitif yönde anlamlı ilişki ($r = .429$; $p < .01$) bulunmuştur. Öğrencilerin benlik saygısı artmaktayken akademik başarısı da artmaktadır.

3.2 Sonuç ve Öneriler

Araştırmanın bu bölümünde elde edilen sonuçlara ve benzer konularda araştırma yapmak isteyen araştırmacılar için çeşitli önerilere yer verilmiştir

Araştırmanın sonucu

Bu araştırmada ortaokullarda eğitim gören farklı yetenek düzeyine sahip öğrencilerin algıladıkları anne-baba tutumlarının ,benlik saygısının akademik başarı ile ilişkisini incelenmiştir.

1- Araştırma bulgularına göre, ortaokul öğrencilerinin algıladıkları demokratik ve otoriter anne-baba tutumu düzeyleri arasında negatif, koruyucu ve otoriter anne-baba tutumu düzeyleri arasında pozitif ilişki bulunmuştur. Öğrencilerin demokratik ve koruyucu anne-baba tutum algıları ise ilişkili değildir.

2- Öğrencilerinin algıladıkları anne-baba tutumları ile benlik saygısı düzeyleri arasında anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Öğrencilerin benlik saygıları ile algıladıkları demokratik anne-baba tutumu pozitif, koruyucu ve otoriter anne-baba tutumu ise negatif ilişkilidir.

3- Öğrencilerinin algıladıkları anne-baba tutumları ile akademik başarı arasında da anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Öğrencilerin akademik başarı puanları ile algıladıkları demokratik anne-baba tutumu negatif, koruyucu ve otoriter anne-baba tutumu ise pozitif ilişkilidir.

4- Öğrencilerin benlik saygısı düzeyleri ile akademik başarı düzeyleri arasında negatif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur.

5- Örneklemi oluşturan ortaokul öğrencilerinin algıladıkları ana-baba tutumları, benlik saygıları ve akademik başarı cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık göstermektedir.

6- Araştırmada, okul türü değişkeni öğrencilerinin algıladıkları ana-baba tutumları ile ilişkili, benlik saygısı ve akademik başarı ile ilişkisiz bulunmuştur.

7- Araştırmada, öğrenim görülen sınıf değişkeni öğrencilerin algıladıkları ana-baba tutumları ile ilişkili, benlik saygısı ve akademik başarı ile ilişkisiz bulunmuştur

8- Araştırmada, anne-baba eğitim durumu değişkeni öğrencilerin algıladıkları

ana-baba tutumları ve akademik başarı ile ilişkili, benlik saygısı düzeyleri ile ilişkisiz bulunmuştur.

9- Araştırmada, anne-babanın bir işte çalışma durumu değişkeni ile öğrencilerin algıladıkları ana-baba tutumları, benlik saygısı ve akademik başarı arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır.

11- Araştırmada, kardeş sayısı değişkeni öğrencilerin algıladıkları ana-baba tutumları ile ilişkili, benlik saygısı ve akademik başarı ile ilişkisiz bulunmuştur.

12- Araştırmada, doğum sırası değişkeni öğrencilerin algıladıkları ana-baba tutumları ile ilişkili, benlik saygısı ve akademik başarı ile ilişkisiz bulunmuştur.

Öneriler

Araştırmada anne-baba tutumlarının birçok değişken ile ilişki olduğu görülmektedir. Demokratik ebeveyn tutumunun, çocukları olumlu yönde etkilediği, çocukların benlik saygılarının yükselmesine ve akademik başarının etki ettiği araştırmada bulgulanmıştır. Buradan hareketle, anne-babalara bu konuda eğitim çalışması yapan ilgili uzmanların demokratik ebeveyn tutumlarının özelliklerini ön plana çıkarmaları etkili olacaktır.

Okul Rehberlik ve Psikolojik Danışma Servislerince yapılan aile eğitimi ve aile bilgilendirme çalışmalarında doğru anne-baba tutumları hakkında pratiğe yönelik etkili programlar yapılması yararlı olacaktır.

Araştırmada öğrencilerin benlik saygısı düzeyleri ile yetenek türlerine göre eğitim aldıkları eğitim kurumları arasında negatif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Yetenek türleri(üstün zeka) ve benlik saygısı karşılıklı olarak birbirlerini etkilemektedir. Literatürde benlik saygısı ile yetenek türlerinin ilişkilerini inceleyen araştırma sayısı oldukça azdır. Bu ilişkinin önemine binaen bu iki değişken ile ilgili yeni araştırmaların yapılması faydalı olacaktır.

Araştırmada öğrencilerin benlik saygısı düzeyleri ile akademik düzeyleri arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Öğrencilerin akademik başarısının artması benlik saygısı olumlu yönde etkilemektedir. Aile içerisinde anne-babaların, okul ortamında ise öğretmenlerin çocukların benlik saygılarına olumlu yansıtacak tutum ve davranışlar takınması çocukların yüksek benlik saygısına sahip olmasında büyük bir yerinin olduğu düşünülmektedir.

Araştırmamızın evreni Manisa ili Soma ilçesinde bilsen ve devlet ortaokullarıdır.

Literatürde bilsem ve devlet okullarını içine alan, araştırma değişkenlerimizle ilgili çok az sayıda çalışma görülmüştür. İleride yapılacak çalışmalarda Bilsem ve devlet okulu ayırımına dayanan araştırmaların yapılması bu konuda daha ayrıntılı bilgilerin elde edilmesinde yararlı olacaktır

KAYNAKÇA

- Kutluca, V. (2020). *Lise öğrencilerinin sosyal medya tutumları ile meslek seçimine ilişkin akılcı olmayan inançları arasındaki ilişkilerin incelenmesi* (Master's thesis, Kırıkkale Üniversitesi).
- Naiboğlu, G. (2020). *Kız Anadolu İmam Hatip Liselerindeki Öğrencilerin Meslek Seçimi Ve Kariyer Yönelimleri Üzerine Bir Olgubilim Çalışması*, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi.
- Özcan, M., ve Eranıl, A. K. (2018). Meslek Seçimi Kapsamında: Anne Baba Tutumu Ve Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi*, 7(2), 1291-1304.
- Soysal, A., ve Arıncıoğulları, K. (2021). Meslek Seçiminde Yeterlilik Ve Meslek Seçimini Etkileyen Faktörler: Sağlık Yönetimi Öğrencileri Üzerinde Bir Araştırma. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 18(3), 2138-2153.
- Tanhan, F., ve Yılmaz, Ü. (2017). Öğrencilerin kariyer seçimlerinde aile ve sosyal medyanın etkisinin incelenmesi: Bir odak grup çalışması. *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(35), 35-47.
- Vurucu, F. (2010). *Meslek lisesi öğrencilerinin meslek seçimi yeterliliği ve meslek seçimini etkileyen faktörler* (Master's thesis, Sosyal Bilimler Enstitüsü).